

ปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนระดับประถมศึกษา*

FACTORS OF ACADEMIC ADMINISTRATION IN FACILITATING EFFECTIVE ANALYTICAL THINKING SKILLS OF PRIMARY STUDENTS

จงดี เยือกเย็น**

ดร.ลลิตทิพร นิยมศรีสมศักดิ์***

ดร.เจริญวิษญ์ สัมพงษ์ธรรม***

ดร.รุ่งฟ้า กิติญาณสุนต์****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 แห่งรวม 21 คน มีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนระดับประถมศึกษา 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตและบันทึกภาคสนามโดยวิธีวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา และ 3) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยทางวิชาการ ปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วยบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การสร้าง

* วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

** นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ การอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ศรัทธา การสร้างแรงจูงใจ การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 2) ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์และนโยบายประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การพัฒนาไปสู่เป้าหมายและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 3) ปัจจัยด้านงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากร การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การจัดหาอาคารสถานที่ การจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ จัดสื่อ แหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ทุกชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องส่วนปัจจัยทางวิชาการ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านหลักสูตรประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครู การพัฒนากิจกรรมการคิดวิเคราะห์ และการสนับสนุนงบประมาณ 2) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน การใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นตัวกำกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และการวิจัยในชั้นเรียน 3) ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผลประกอบด้วย การวางแผนการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย และการนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน และ 4) ปัจจัยด้านการนิเทศประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศ การใช้รูปแบบการนิเทศที่หลากหลาย และนำผลการนิเทศไปใช้

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ/ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

ABSTRACT

The purpose of this study was to study factors concern academic administration to develop effective analytical thinking skill of primary students. The major informants of this study consisted of twenty-one administrators, teachers, and students from three primary schools under the Office of Basic Education Commission. The study composed of three steps: (1) Data studying, analyzing, and synthesizing about factors concern academic administration to develop effective analytical thinking skill of primary students; (2) Phenomenological analysis by in-depth interview, observation, and taking field note; and (3) Analyzing and synthesizing for describing occurred phenomenon's.

The study revealed those factors of academic administration in facilitating effective analytical thinking skills of primary students composed of two key factors: Administrative factors and Academic factors. The administrative factors comprised of four factors: (1) Instructional leadership those involved participant management, faith building, motivating, teaching support and good human relationship. (2) Vision and policy those involved shared goals setting, oriented goals development and public relation. (3) Budget those involved budget allocating, budget collecting and budget monitoring and evaluating. (4) Environment those involved buildings setting, climate setting, learning resources and facilities setting and continuing oriented thinking skills teaching process. The academic factors were curriculum, learning and instruction, measurement and evaluation and supervision. The

academic factors comprised of four factors: (1) Curriculum those involved curriculum development, teacher development, analytic thinking activities development and budget support. (2) Learning and instruction those involved teacher development for instruction, holistic student development, monitoring by standards and KPIs, various learning activities and classroom research. (3) Measurement and evaluation those involved measure and evaluate planning, various methods of measurement and evaluation and adoption of results to instruction development. (4) Supervision those involved supervision planning, various methods for supervision model and application of supervision results.

KEYWORDS : Academic administration factor/ Analytical Thinking Skill Development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้านการคิดข้อ (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และข้อ (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จากพระราชบัญญัติดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มีจุดหมายให้ผู้เรียนมีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต โดยกำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ข้อ 2 ความสามารถในการคิด ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศด้านการคิด ดังนั้นในการปฏิรูปการศึกษาต้องสามารถสร้างนักคิดในสังคม คือคนที่คิดได้ คิดเป็นและประยุกต์เป็น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2542) ดังที่กำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 18 ให้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ 4 ที่ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2547) ซึ่งผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับภาค ปีการศึกษา 2545 พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยค่อนข้างต่ำ อันมีผลต่อการเรียนวิชาอื่นๆ เหตุเพราะผู้เรียนขาดศักยภาพการฟัง อ่านและเขียน ไม่สามารถคิดวิเคราะห์และถ่ายทอดความรู้ออกมาได้ (ชนกนัฐ วังแดง, 2546) และการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียน 13,031 โรงเรียนทั่วประเทศ พบว่ามาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนเพียงร้อยละ 10.40 มีทักษะการคิดอยู่ในระดับดี ซึ่งแสดงถึงคุณภาพของผู้เรียนไทยที่ยังคงอ่อนด้อยในการคิดอยู่ (เพชรฯ พัทธมนสันติกุล, 2548) ดังข้อสรุปจากสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า เด็กไทยทำข้อสอบที่เป็นอัตนัยและข้อสอบที่เป็นการอธิบายความไม่ค่อยได้ สะท้อนให้เห็นปัญหาการเรียนการสอนของไทยที่ส่วนใหญ่ยังเน้นการสอนเนื้อหาวิชาและการท่องจำมากกว่าการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (รุ่ง แก้วแดง, 2541) นอกจากนี้ข้อมูลจากโครงการ TIMSS (Third International Mathematics and Science Study) พบว่าผู้เรียนไทยทำข้อสอบ ที่ต้องใช้ความ

สามารถในการคิดวิเคราะห์ ยกเหตุผลประกอบ หรือเขียนข้อความยาวๆ ไม่ได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นผลมาจากการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพ จากการประเมินผู้บริหารสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรก (พ.ศ. 2545-2549) จำนวน 30,010 แห่ง พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะการจัดให้มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ไม่มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ขาดการส่งเสริมกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถที่พัฒนาได้จากประสบการณ์ที่หลากหลายและจากบรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกัน การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสได้พูด ได้แสดงความคิดเห็น แนวคิด และเหตุผลต่าง ๆ เพื่อการสรุปอย่างมีตรรกะจึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่ผู้มีบทบาทโดยตรงกับภารกิจดังกล่าวคือผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ประสบความสำเร็จในเรื่องการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้กับนักเรียน (นิยม ถิระเวช, 2544) ถ้าผู้บริหารเน้นความสำคัญจำเป็น กำหนดเป็นนโยบายและให้การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ก็จะสำเร็จได้ในทุก ๆ โรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนระดับประถมศึกษา

คำถามการวิจัย

ปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีอะไรบ้าง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. สถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. ปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยของ พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2551, หน้า 229), กัญญาบุตร ล้อมสาย (2552, หน้า 262 - 263) และฮิวสเกน (Huesken, 1992, pp.2771 - A) สรุปได้ 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านการบริหาร ประกอบด้วยภาวะผู้นำทางวิชาการ วิสัยทัศน์และนโยบาย งบประมาณ และสิ่งแวดล้อม 2) ปัจจัยทางวิชาการ ประกอบด้วยหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการนิเทศ

2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ตามทฤษฎีของมาร์ซาโน (Marzano, 2001, p.60) ที่ได้จากการสังเคราะห์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจำแนก 2) ด้านการจัดหมวดหมู่ 3) ด้านการสรุป 4) ด้านการประยุกต์ และ 5) ด้านการคาดการณ์

3. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดของ ฮัสเซิร์ล (Husserl, 1959 อ้างถึงในนิศา ชูโต, 2551, หน้า 39 - 42) ตามขั้นตอนของโคไลซซี่ (Colaizzi, 1978)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาโดยศึกษาปัจจัยทางการบริหาร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางวิชาการ วิสัยทัศน์และนโยบาย งบประมาณ และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยทางวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการนิเทศ และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ตามแนวคิดของบลูม (Bloom's Taxonomy) และมาร์ซาโน (Marzano) แล้วนำมาสังเคราะห์เป็น แนวคิดการพัฒนาเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจำแนก 2) ด้านการจัดหมวดหมู่ 3) ด้านการสรุป 4) ด้านการประยุกต์ และ 5) ด้านการคาดการณ์ ใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนในโรงเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 โรงเรียนขนาดกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 และโรงเรียนขนาดใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้บริหารที่มี ผลงานเด่น ของโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 มาตรฐานที่ 4 ในระดับดีมาก

2.2 ครูผู้สอน เป็นครูที่มีคุณลักษณะเด่นในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริหาร คณะครู นักเรียนและชุมชน

2.3 นักเรียน เป็นนักเรียนในห้องเรียนที่มีผลงานโดดเด่น และได้รับรางวัลในด้านที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกการสังเกต เป็นแบบบันทึกที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลและรายละเอียด ของข้อมูล ที่ได้รับรู้ระหว่างการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสังเกต (Observation) อย่างเป็นระบบ แบบบันทึกการสังเกตสร้างขึ้นจากแนวคิดของสูกางค์ จันทวานิช (2551, หน้า 44 - 67)

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) สร้างขึ้น จากแนวคิดของสูกางค์ จันทวานิช (2551, หน้า 74 - 103)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติ การวิจัย เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลมีระยะการ ดำเนินการ ดังนี้

ระยะแรก เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็น
สนามวิจัย ด้วยการตรวจสอบเอกสาร การสนทนากับผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปฏิบัติการสอนและ
นักเรียน

ระยะที่สอง เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติการภาคสนาม (Field Work) เกี่ยวกับการ
การสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิด
วิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียน ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหาร ครูผู้สอน
และนักเรียน และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และบันทึกข้อมูลด้วยแบบบันทึก
การสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประยุกต์การตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)
(สุภางค์ จันทวานิช, 2551, หน้า 129 - 130) มีวิธีตรวจสอบ ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบแหล่งข้อมูลด้าน
เวลา โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากต่างเวลาจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งข้อมูล ด้านเวลาสถานที่โดย
การตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้ในเรื่องเดียวกันแต่ต่างสถานที่เหมือนกันหรือไม่ และด้านบุคคล โดยการ
ตรวจสอบว่าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ถ้าข้อมูลที่ได้รับไม่มีความ
มั่นใจ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดยเปลี่ยนผู้สังเกต และตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เหมือนกัน
หรือไม่

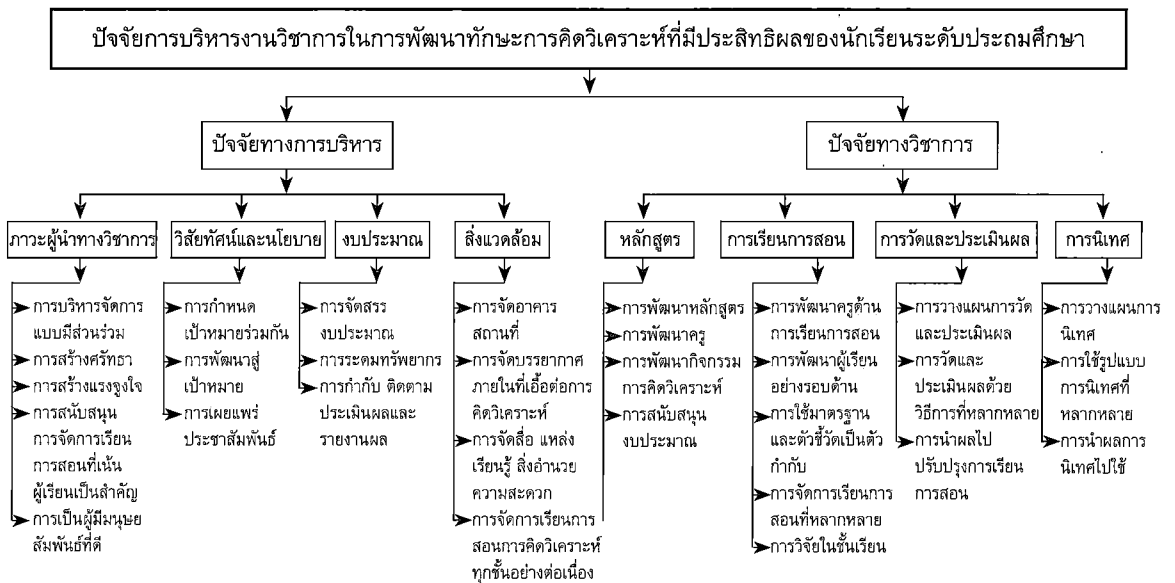
3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการ
ตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับด้วยวิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีที่แตกต่างกัน ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากการสังเกต
การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร

ในการตรวจสอบข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลเพิ่มในเรื่อง
เดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลคนเดียวกัน โดยให้ผู้ช่วยวิจัยได้เก็บข้อมูลซ้ำ นำมาสรุปแล้วนำกลับไปให้ผู้ให้
ข้อมูลอ่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงตามที่ผู้ให้ข้อมูลบอก เมื่อได้ข้อมูลในแต่ละครั้งแล้ว
ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ นำข้อมูลที่ผ่านมาขั้นตอนต่างๆ แล้วปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้
ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยทางการบริหาร 1) ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารใช้การบริหารจัดการแบบ
มีส่วนร่วม การสร้างศรัทธา การสร้างแรงจูงใจ การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการเป็น
ผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 2) ด้านวิสัยทัศน์และนโยบาย ผู้บริหารใช้การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การ
พัฒนามุ่งสู่เป้าหมาย และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 3) ด้านงบประมาณ ผู้บริหารใช้การจัดสรร
งบประมาณ การระดมทรัพยากรและการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล และ 4) ด้าน
สิ่งแวดล้อม ผู้บริหารมีการจัดอาคารสถานที่ การจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์
จัดสื่อ แหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์
ทุกชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ปัจจัยทางวิชาการ 1) ด้านหลักสูตร ผู้บริหารจัดให้มีการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครู การพัฒนากิจกรรมการคิดวิเคราะห์ และการสนับสนุนงบประมาณ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร จัดให้มีการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน การใช้มาตรฐาน และตัวชี้วัดเป็นตัวกำกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และการวิจัยในชั้นเรียน 3) ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารมีการวางแผนการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และการนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน และ 4) ด้านการนิเทศ ผู้บริหาร มีการวางแผนการนิเทศ การใช้รูปแบบการนิเทศที่หลากหลาย และนำผลการนิเทศไปใช้

ภาพที่ 1 ปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนระดับประถมศึกษา

อภิปรายผล

1. ปัจจัยทางการบริหาร

1.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่เน้นให้ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และนักเรียนมีส่วนร่วมทั้งร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินโดยดึงศักยภาพของทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานลักษณะผู้บริหารต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ที่กำหนดเกณฑ์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียน รวมทั้งบุคคลและหน่วยงานจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน จากการวิจัยยังพบว่าผู้บริหารต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับครูโดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน มุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน และพัฒนาตนเองอย่าง

สม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) กำหนดไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา และยิ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดของคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา (2545) ที่ระบุว่า ผู้บริหารควรอุทิศตนในการปฏิบัติงานและใช้เวลาในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างเพียงพอ และสอดคล้องกับแนวคิดของดริคเกอร์ (Drucker, 1996) ที่ระบุว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องมีพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างเสมอๆ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยกระตุ้นการทำงานของครู สร้างขวัญกำลังใจ สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนา มีการถอดประสบการณ์จากครูสูงวัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแบร์ (Barr, 1995) ที่กล่าวว่า ผู้นำต้องใช้หลักจิตวิทยาในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับทุกคน เพื่อกระตุ้นและดึงศักยภาพของแต่ละคนมาใช้ในการพัฒนางานอย่างเต็มกำลังความสามารถ และสอดคล้องกับตัวชี้วัดของคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนที่กรมสามัญศึกษา (2545) ระบุว่าต้องสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องตามหลักสูตรและสนับสนุนให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนและงานอื่นๆ ของสถานศึกษาอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสและจริงจังในการทำงาน ทำให้ได้รับการยอมรับและความร่วมมือในการทำงานจากครูและชุมชน สอดคล้องกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารของ สมพร สุทัศน์ีย์ (2544) ว่าผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักธรรมชาติและความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา จึงจะบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายร่วมกันโดยสร้างความตระหนักและความเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการทำประชาพิจารณ์ กำหนดเป็นวาระแห่งปีและทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน สอดคล้องกับแนวดำเนินการด้านวิสัยทัศน์นโยบายของการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีชีวิตของธเนศ ขำเกิด (2552) ที่ระบุให้โรงเรียนกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนร่วมกันโดยดูทั้งนโยบาย แนวโน้ม ทิศทางความต้องการของทุกฝ่ายและบริบททุกด้าน และยิ่งสอดคล้องตามแนวคิดของเซงเก้ (Senge, 2000) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำในการสร้างการมีส่วนร่วม มีความสามัคคีที่สร้างขึ้นโดยเน้นการปฏิบัติงานร่วมกัน และผลการวิจัยยังพบว่าการพัฒนาที่มุ่งสู่เป้าหมาย โดยผู้บริหารขยายความคิดเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้ครูทราบ เป็นส่วนหนึ่งของการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของแมคกวินเนส (McGuinness, 1999) ที่กล่าวว่าในการส่งเสริมทักษะการคิด ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้กำหนดกรอบเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดให้ชัดเจนตามเป้าหมายที่ต้องการ การวิจัยยังพบว่าผู้บริหารมีแนวคิดในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยนั้น สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานลักษณะผู้บริหารต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ที่กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชนและสาธารณชนทราบ

1.3 ปัจจัยด้านงบประมาณ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาครูและสร้างขวัญกำลังใจให้ครูไปศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนนั้น สอดคล้องตามแนวคิดของเบนสันและโรเจอร์ส (Benson and Rogers, 2002) ที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกในด้านการคิด ดังนั้นกิจกรรม บทเรียนและบรรยากาศของห้องเรียนจะต้องสร้างสรรค์ด้วย นอกจากนี้ยังจัดสรร

งบประมาณเพื่อพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์พัฒนาสถานศึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะการคิด ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของศูนย์วิจัยและนวัตกรรมการศึกษา (Centre of Educational Research and Innovation, 2001) ที่เสนอว่า งบประมาณโรงเรียนและแผนยุทธศาสตร์ต้องถูกกำหนดให้มิงงบประมาณสนับสนุนด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ รวมถึงสนับสนุนการทำวิจัยทางการศึกษาด้วย การวิจัยยังพบว่ามีการระดมทรัพยากรจากทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเพื่อจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2551) ที่ระบุองค์ประกอบด้านการบริหารงบประมาณ ในตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนว่าประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณ การจัดตั้งและเสนองบประมาณ การตรวจสอบติดตามประเมินผล รายงานผลการดำเนินงาน และระดมทรัพยากรการลงทุนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียน

1.4 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องเรียนห้องประกอบเพียงพอ มีการจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้ร่มรื่น เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย ตลอดจนสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง อบอุ่นปลอดภัย สอดคล้องกับตัวบ่งชี้สำคัญเรื่องบรรยากาศและสภาพแวดล้อมด้านกายภาพของธเนศ ขำเกิด (2553) ที่ระบุว่าต้องมีความร่มรื่น สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สะดวกสบาย และปลอดภัย และสอดคล้องกับบรรยากาศสภาพแวดล้อมในห้องเรียนของครูตีเตนของกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ที่กล่าวว่าบรรยากาศในห้องเรียนต้องสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองให้กับเด็ก โดยเป็นบรรยากาศที่มีครูคอยให้กำลังใจ มีความสะดวกสบาย เต็มไปด้วยความรัก มิตรภาพ และความปลอดภัย ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้บริหารจัดให้มีสื่อ แหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง สอดคล้องตามแนวปฏิบัติการพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมด้านกายภาพของธเนศ ขำเกิด (2553) ที่เสนอแนะให้โรงเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพียงพอและสามารถนำมาใช้ให้เกิดการเรียนรู้อย่างคุ้มค่า และสอดคล้องกับห้องเรียนครูตีเตนของกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ที่ว่ามีอุปกรณ์กระตุ้นให้เกิดมีความเป็นตัวของตัวเอง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังได้ระบุถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ครูจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ทั้งในและนอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดเอง ทำเอง ดูแลซึ่งกันและกัน โดยครูคอยให้กำลังใจ สอดคล้องตามแนวคิดของธเนศ ขำเกิด (2553) ที่กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนว่า ควรอยู่ในบรรยากาศที่มีชีวิตชีวา นำเรียนรู้ เรียนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน และยังสร้างกิจกรรม ให้นักเรียนได้แสดงออก และสอดคล้องกับแนวทางการบริการวิชาการเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการคิดสู่ห้องเรียนของแมคกวินเนส (McGuinness, 1999) ที่เสนอว่าให้สร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพที่ดีซึ่งเอื้อให้นักเรียนกล้าคิด และให้นักเรียนได้แสดงผลการคิด

2. ปัจจัยทางวิชาการ

2.1 ปัจจัยด้านหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ตามบริบทและจุดเน้นของโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติและการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2548) ที่เสนอให้ผู้บริหารมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เกิดทักษะการคิดของนักเรียน โดยให้วิเคราะห์มาตรฐาน จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำสื่อฝึกทักษะการคิด จัดกิจกรรมการเรียน

การสอนที่ฝึกทักษะการคิด วัดและประเมิน และวิจัยปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และเป็นไปตามที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551) ระบุว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จในการพัฒนาและใช้หลักสูตรนั้นคือการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ผลการวิจัยยังพบว่าการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดีด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของแมคกวินเนส (McGuinness, 1999) ที่เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการคิดสู่ห้องเรียนว่า ต้องพัฒนาครูให้สามารถสอดแทรกทักษะและกระบวนการคิด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทองสุข รวยสูงเนิน (2549) ที่พบว่าผลจากการพัฒนาครูด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดตามรูปแบบที่กำหนด ส่งผลให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาและมีมัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละผลการทดสอบอยู่ในระดับดี งานวิจัยยังพบว่าครูจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยเน้นการทำโครงการเป็นหลักและบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องตามแนวคิดของเบเยอร์ (Beyer, 1997) ที่ให้แนวทางสำหรับผู้บริหารในการพัฒนาความสามารถการคิดของนักเรียนโดยให้บูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนงบประมาณด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายตรงตามหลักสูตร สอดคล้องกับข้อเสนอของศูนย์วิจัยและนวัตกรรมการศึกษา (Centre of Educational Research and Innovation, 2001) ที่เสนอว่า งบประมาณโรงเรียนและแผนยุทธศาสตร์ต้องถูกกำหนดให้มีงบประมาณสนับสนุนด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

2.2 ปัจจัยด้านการจัดการการเรียนการสอน ได้แก่ การพัฒนาครูด้านการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ทำโครงการ สร้างงานด้วยแผนที่ความคิด ใช้แหล่งเรียนรู้และการทัศนศึกษา การสาธิต และการระดมสมอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) ของสจูนเพชรรักษ์ (2544) ที่เสนอว่าโรงเรียนควรคำนึงถึงว่าผู้เรียนสามารถเลือกทำโครงการที่ตนเองสนใจ มีความรับผิดชอบที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยตนเอง นอกจากนี้ครูยังได้นำปัญหาที่พบจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์มาทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนของสำนักพัฒนาการฝึกหัดครู (2544) ที่กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนทำให้ครูทราบผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่าบรรลุเป้าหมายเพียงใดและช่วยให้สามารถแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสม นอกจากนี้จากผลการวิจัยยังพบว่า มีการใช้มาตรฐานตัวชี้วัดเป็นตัวกำกับและพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านโดยเน้นผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และคุณลักษณะของความเป็นคนดี คนเก่ง และเรียนรู้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับ หลักการจัดการเรียนรู้ของพจนาน ททรัพย์สมาน (2549) ที่เน้นพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรอบด้านให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียน

2.3 ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ การวางแผนการวัดและประเมินผลที่กำหนดการวัดผลตามตัวชี้วัดที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการ์เทน (Karten, 2007) ในการออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลทักษะการคิดที่ให้มีการประเมินเน้นไปที่มาตรฐานของแต่ละชั้น มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนทักษะการคิดที่เป็นมาตรฐาน นอกจากนี้ยังใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการ

การเรียนรู้ (2551) ที่เสนอวิธีการและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินทักษะการคิด เช่น สังเกตจากพฤติกรรม สัมภาษณ์ ชิ้นงาน โครงงาน เป็นต้น และยังสอดคล้องกับหลักการสำคัญของการวัดและประเมินผลของสถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้ ที่ให้วัดและประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องตามสภาพจริง และยังสอดคล้องกับขั้นตอนสำคัญของการออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะการคิดของเซล (Sale, 2001) ที่ระบุว่าในขั้นตอนสุดท้ายนั้นคือการออกแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งหลักสูตรที่ส่งเสริมการคิด มุ่งเน้นการประเมินผลรูปแบบการคิดที่บอกถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายในการประเมินทักษะการคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ประเมินจากแบบทดสอบเชิงปฏิบัติการ กรณีศึกษา การนำเสนองาน การประเมินโดยใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี เพราะเด็กสามารถแสดงให้เห็นถึงความคิดในการประยุกต์ใช้ เป็นต้น

2.4 ปัจจัยด้านการนิเทศ ได้แก่ การวางแผนการนิเทศโดยมีโครงสร้างการนิเทศและแผนนิเทศชัดเจน มีรูปแบบการนิเทศเป็นกัลยาณมิตร ตลอดจนนำผลการนิเทศไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน สอดคล้องตามผลการวิจัยของพรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2551) ที่พบว่าตัวชี้วัดการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิด คือมีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการวางแผนกำหนดแนวทางการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ใช้รูปแบบการนิเทศที่เน้นการพัฒนาและช่วยเหลือที่หลากหลาย ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย มีการติดตาม ประเมินและสรุปผลการนิเทศ รวมทั้งมีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการเรียนการสอนและสอดคล้องตามแนวคิดการนิเทศแบบชนะ-ชนะ (Win - Win) เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของครูโดยผ่านการนิเทศและประเมินผลที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และทักษะการคิดของนักเรียนของโรบินส์, ไอวีและปีเตอร์สัน (Robins, Alvy, and Peterson, 2002) ที่มีหลักสำคัญคือ กระบวนการนิเทศต้องถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผล รวมทั้งการนิเทศควรถูกใช้เพื่อเอื้อต่อการสะท้อนให้เห็นภาพของตนเอง การวิเคราะห์ตนเองและการปรับปรุงตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยปัจจัยทางการบริหารด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่พบว่าผู้บริหารใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม สร้างความศรัทธาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูเกษียณ ผู้บริหารจึงควรดึงศักยภาพของผู้ที่มีความสามารถมาช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ
2. จากผลการวิจัยปัจจัยทางการบริหารด้านวิสัยทัศน์และนโยบาย ที่พบว่าผู้บริหารมีการกำหนดวาระแห่งปีเรื่องการคิด และสร้างเครือข่ายด้านการคิด ผู้บริหารจึงควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และสร้างข้อตกลงรวมทั้งดึงความรู้จากเครือข่ายมาพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และเผยแพร่ผลการพัฒนา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
3. จากผลการวิจัยปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ ที่พบว่าผู้บริหารมีการระดมทรัพยากรจากภายนอก จึงควรดำเนินงานให้โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

4. จากผลการวิจัยปัจจัยทางการบริหารด้านสิ่งแวดล้อม ที่พบว่าผู้บริหารมีการพัฒนาอาคารสถานที่ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งจัดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ผู้บริหารจึงควรเน้นการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับนักเรียน

5. จากผลการวิจัยปัจจัยการบริหารงานวิชาการ ด้านหลักสูตร ที่พบว่าผู้บริหารมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู และกิจกรรมการคิดวิเคราะห์ ผู้บริหารควรเน้นให้ทุกฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

6. จากผลการวิจัยปัจจัยการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จึงควรพัฒนาครูให้มีทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัด และสนับสนุนให้ครูทำวิจัยชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

7. จากผลการวิจัยปัจจัยการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผลประเมินผล ที่พบว่าผู้บริหารมีการวางแผนการวัดผลประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูเลือกใช้วิธีการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ที่หลากหลายและนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

8. จากผลการวิจัยปัจจัยการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศ ที่พบว่าผู้บริหารมีการใช้การนิเทศเป็นที่รวมทั้งให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศ ผู้บริหารควรจัดให้มีระบบการนิเทศที่ชัดเจน และนำผลการนิเทศไปใช้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

9. จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ปัจจัยการบริหารงานวิชาการในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนตามบริบทและขนาดโรงเรียนของตน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2545). *แนวทางการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามยุทธศาสตร์ปีที่ 5 การปรับปรุงโครงสร้างเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ*. ปังบประมาณ 2545. กลุ่มวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษา: กองการมัธยมศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *ห้องเรียนของครูดีเด่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันการแปลหนังสือ.
- กัญญาบุตร ล้อมสาย. (2552). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนากระบวนการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542). *ข้อเสนอยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการศึกษา. เอกสารการสัมมนา เรื่อง วิกฤตและโอกาสในการปฏิรูปการศึกษาและสังคมไทย*, (หน้า 4-35). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ชนกณัฐ วังแดง. (2546, กรกฎาคม). *เด็กไทยขาดทักษะด้านภาษาไทย*. *ปริทัศน์การศึกษาไทย*, 3(24), 3.
- ทองสุข รวยสูงเนิน. (2549). *การวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดสำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1.

- ทองสุข รวยสูงเนิน. (2552). ฟันถึงโรงเรียนที่มีชีวิตในบ้านเรา (ตอนที่ 1). *วารสารวิทยาจารย์*, 109(2), 41-42.
- ธเนศ ข้าเกิด. (2553). ฟันถึงโรงเรียนที่มีชีวิตในบ้านเรา (ตอนที่ 5). *วารสารวิทยาจารย์*, 109(6), 69-77.
- นิยม ถิระเวช. (2544, มิถุนายน). ผู้บริหารคือบุคคลสำคัญของการปฏิรูป. *รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย*, 2, 42.
- นิตา ชูโต. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ: พรินต์โพร.
- พจนา ทรัพย์สมาน. (2549). *การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรศักดิ์ สุจริตรักษ์. (2551). *ตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียน*, ดุษฎีนิพนธ์, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพชรรา พิพัฒน์สันติกุล. (2548, 25 เมษายน). *ป้ายนี้มีคำตอบ*. (รายการโทรทัศน์). กรุงเทพฯ: สถานีโทรทัศน์สีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. 13.00 – 13.30 น.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). การศึกษา: ในฐานะปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ. ใน *รวมบทความทางการศึกษา: การศึกษาไทยในเวทีโลก ในรอบปี พ.ศ. 2540 – 2541*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 39 – 48.
- สมพร สุทัศน์ีย์. (2544). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้. (2551). *ค่ายเด็กอัจฉริยะ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaipr.net/general/177868>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *รายงานการประชุมสัมมนาเรื่องการขับเคลื่อนการคิดสู่ห้องเรียน*. วันที่ 1 ธันวาคม 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ 2544*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547). *มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู. (2544). *คู่มือการอบรมการวิจัยในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2548). *สานฝันด้วยการคิด*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุชิน เพ็ชรรักษ์. (2544). *การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.

- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Barr, R. (1995). *From teaching to learning: A new reality for community college* (Online). Retrieved On June 12, 2009, from <http://www.league.org/publication/abstracts/leadersship/abs0395.htm>. Retrieved.
- Benson, B. P., & Rogers, S. R. (2002). *How to meet standards, motivate students, and still enjoy teaching! : Four practices that improve student learning*. California: Corwin Press.
- Beyer, B. K. (1997). *Improving student thinking: A comprehensive approach*. London: Allyn & Bacon.
- Centre for Educational Research and Innovation. (2001). *New school management approaches: What works in innovation in education*. Washington D.C.: OECD Publishing.
- Colaizzi, P. E. (1978). *Psychological research as the phenomenologist view it*. In R. Valle, & M. King (Eds), *Existenlogy*. New York: Oxford University Press.
- Drucker, P. F. (1996). *Managing the nonprofit organization: Principles and practices*. New York: herper Collins.
- Huesken, G. G. (1992, February). The relationship between principal's self – perceived leadership in the teaching of critical thinking skill and student's analytical thinking. *Dissertation Abstracts International*, 52(8), 2771–A. Retrieved April 8, 2004, from <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/9134954>.
- Karten, T. J. (2007). *More inclusion strategies that work!: Aligning student strengths with standards*. Boston: Corwin Press.
- Marzano, R. J. (2001). *Designing a new taxonomy of educational objectives*. California: Corwin Press, Inc.
- McGuinness, C. (1999). *From thinking skills to thinking classrooms: A review a devaluation of approaches for developing pupils thinking*. Nottingham: DfEE Publications.
- Robbins, P., Alvy, H., Peterson, K. (2002). *Forward for The principal's companion: Strategies and hints to make the job easier*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Sale, D. (2001). "Practical Steps in Designing a Curriculum to Promote Critical & Creative Thinking," *CDTL Brief – National University of Singapore* 4, 4 (December 2001), 1-2.
- Senge, P. (2000). *Schools that learn: A fifth dis – Calpine field book for educators, and everyone who cares about education*. New York: Doubleday.